

יהדות

לבתי ספר עצמאיים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	דינים	—	(5x8)	—	40 נקודות
פרק שני	—	מחשבה ומוסר	—	(12x5)	—	60 נקודות
					סה"כ	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/ המשך מעבר לדף /

השאלות

פרק ראשון — דינים (40 נקודות)

ענה על שמונה מן השאלות 1-12.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 5 נקודות).

1. דיני קידוש ושלוש סעודות

- א. מהו ההבדל בין הקידוש בליל שבת ובין הקידוש ביום, בנוגע לקידוש על הפת?
מה הטעם להבדל זה? (2 נקודות)
- ב. מי ששכח לומר "רצה" בברכת המזון והתחיל את הברכה הרביעית — מה עליו לעשות?
התייחס לכל אחת משלוש הסעודות, ונמק את תשובתך. (3 נקודות)

2. מלאכת הבונה ומלאכת הסותר

- א. ציין בנוגע לכל אחת מן הפעולות (1)-(2) אם היא אסורה בשבת, ונמק את הדין.
(1) לפרוס גגון של עגלת תינוקות הקבוע בעגלה
(2) לפרוס על שולחן מפה ששוליה מגיעים עד הרצפה
(3 נקודות)
- ב. הסבר והדגם את המושג "השוויית גומות". (2 נקודות)

3. מלאכות שונות

- א. האם מותר בשבת לרחוץ במים חמים את הפנים ואת הידיים? התייחס למקרים שונים. (2 נקודות)
- ב. האם מותר בשבת לסחוט את שערות הראש? (נקודה אחת)
- ג. האם מותר בשבת להבריש בגד במברשת רכה? פרט. (2 נקודות)

4. תוספת שבת ועובדין דחול

- א. מאימתי נאסר על היחיד לעשות מלאכה, גם אם לא קיבל על עצמו שבת ועדיין לא הגיע זמן "בין השמשות"?
(2 נקודות)
- ב. הסבר מהו "בין השמשות". (נקודה אחת)
- ג. מדוע לצורך מצווה מותר לעשות בשבת פעולות שהן "עובדין דחול"? (2 נקודות)

5. הלכות בדיקת חמץ וביטולו

א. (1) מתי מבערים (שורפים) את החמץ?

(2) מתי מבטלים את החמץ?

(נקודה אחת)

ב. באיזה נר צריך לבדוק את החמץ? (נקודה אחת)

ג. ציין מהו הדין אם מצא בחול המועד —

(1) כזית חמץ.

(2) פחות מכזית חמץ.

(3) כזית חמץ בשבת.

(3 נקודות)

6. דיני הגעלה

א. כשרוצים להגעיל כלי — על מה יש להקפיד בנוגע לכלי עצמו? (נקודה אחת)

ב. ציין שתי הלכות הנוגעות לפעולת הגעלת כלים שנועדו להבטיח שהמים ייגעו בכל חלקי הכלי. (2 נקודות)

ג. ציין בנוגע לכל אחד מהכלים (1)-(2) אם הוא טעון ליבון אך שהוא חסר תקנה —

(1) תבנית אפייה.

(2) מגררת (פומפייה).

(2 נקודות)

7. הלכות חודש אלול וראש השנה

א. ציין ארבעה מנהגים שנוהגים בערב ראש השנה. (2 נקודות)

ב. (1) ציין שישה שינויים בנוסח תפילת שמונה עשרה בעשרת ימי תשובה.

(2) ציין מה הדין אם שכח לומר כל אחד משינויי הנוסח שצינת בסעיף (1).

(3 נקודות)

8. הלכות חנוכה

א. הסבר את הכלל "הדלקה עושה מצווה", וכתוב שתי הלכות הנלמדות מכלל זה. (2 נקודות)

ב. ציין שני מקרים שבהם יש להדליק נרות חנוכה בלא ברכה. (2 נקודות)

ג. האם אישה יכולה להוציא את בני ביתה ידי חובת הדלקת נרות חנוכה? נמק. (נקודה אחת)

9. הלכות הפרשת חלה

- א.** בנוגע לכל אחת מהעיסות (1)-(2), ציין אם יש להפריש חלה בברכה או בלי ברכה.
- (1) עיסה המיועדת לבישול.
- (2) עיסה שחלק ממנה מיועד לבישול וחלק מיועד לאפייה.
- (2 נקודות)
- ב.** "מצוות הפרשת חלה שייכת לאישה בעלת הבית".
- באיזה מקרה יכול גם אדם אחר להפריש חלה? (נקודה אחת)
- ג.** עיסה שנתחייבה בהפרשת חלה — כמה יש להפריש ממנה, ומה עושים בחלק שהופרש? (2 נקודות)

10. הלכות תרומות ומעשרות

- א.** אדם טמא נגע בתרומה. באיזה תנאי התרומה נטמאת? (נקודה אחת)
- ב.** למי מותר ליהנות משרפת תרומה טמאה? (2 נקודות)
- ג.** מדוע בימינו אין לאכול פירות שהופרשו למעשר שני אפילו בירושלים? באיזה אופן בכל זאת אפשר לאכלם? (2 נקודות)

11. דיני כלאי זרעים

- א.** כתוב ארבע מן המלאכות האסורות משום איסור כלאי זרעים. (נקודה אחת)
- ב.** על אילו גידולים חל איסור כלאי זרעים? (נקודה אחת)
- ג.** על אילו מינים לא חל איסור כלאי זרעים? (3 נקודות)

12. הלכות מזוזה

- א.** ציין אם צריך לקבוע מזוזה בכל אחד מן המקומות האלה:
- (1) פתח שאין משתמשים בו, מכיוון שיש בחדר פתח אחר שמשתמשים בו.
- (2) שער של חצר.
- (2 נקודות)
- ב.** ציין אם יש לברך בכל אחד מן המקרים האלה:
- (1) אם נפלה המזוזה מעצמה וקבע אותה שוב.
- (2) אם קבע את המזוזה בצד שמאל, והעביר אותה לצד ימין.
- (2 נקודות)
- ג.** מתי יש לבדוק מזוזה של יחיד, ומתי יש לבדוק מזוזה של רבים? (נקודה אחת)

פרק שני — מחשבה ומוסר (60 נקודות)

ענה על חמש מן השאלות 13-20.

בשאלות שבחרת, ענה על כל הסעיפים (לכל שאלה — 12 נקודות).

13. פרקי אבות, פרק ב'

"על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופון" (משנה ו').

- א. הסבר את דברי המשנה "על דאטפת אטפוך" על פי ברטנורה. (6 נקודות)
- ב. בפירושו של ברטנורה לדברי המשנה "וסוף מטיפיך יטופון" מובא מאמר חז"ל "מגלגלין חובה על ידי חייב". באר מאמר חז"ל זה, והסבר את הקשר בינו ובין דברי המשנה. (6 נקודות)

14. רבנו יונה, פירוש למסכת אבות

"איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם" (פרק ב', משנה א').

- א. כתוב את שני ההסברים של רבנו יונה לדברי המשנה "ותפארת לו מן האדם". (6 נקודות)
- ב. הסבר את פירוש רמב"ם (המובא בדברי רבנו יונה) על דברי המשנה "כל שהיא תפארת לעושה ותפארת לו מן האדם". (6 נקודות)

15. רמב"ן, פירוש התורה, דברים, ו', י"ח

- א. הסבר, לפי רמב"ן, את הפשט בציווי "ועשית הישר והטוב בעיני ה'". (4 נקודות)
 - ב. חז"ל למדו מציווי זה עוד שתי דרגות של "עשיית הישר":
 - (1) לעשות הישר והטוב גם בתחומים שה' לא ציווה.
 - (2) לעשות פשרה ולנהוג לפנים משורת הדין.
- הסבר והדגם כל אחת מן הדרגות האלה. (8 נקודות)

16. ספר החינוך, מצווה שלא לאכול טרפה

- א. הסבר מהי "טרפה". (3 נקודות)
 - ב.
 - (1) הצג את שלושת הרכיבים של "משל הנפח", וכתוב לכל אחד מהם את הנמשל.
 - (2) מה משל זה מלמד?
- (6 נקודות)
- ג. כתוב דוגמה אחת ל"בשר שיצא חוץ למחיצתו". (3 נקודות)

17. ספר החינוך, מצוות מעשר ראשון

- א. בעל ספר החינוך שואל מדוע יש להפריש עשירית מן היבול, הלוא היו שנים־עשר שבטים. הסבר את שאלתו, וכתוב את תשובתו. (5 נקודות)
- ב. מהו ההבדל בין לוי לישראל בקיום מצוות מעשר ראשון? (3 נקודות)
- ג. בפסוק אחד נאמר (**דברים**, ו', ט"ז): "לא תִּנְסוּ את ה' ", ובפסוק אחר נאמר (**מלאכי**, ג', י'): "וּבְחֲנוּנֵי נֹא בִּזְאת". מהי הסתירה בין הפסוקים, וכיצד מיישב אותה בעל ספר החינוך? (4 נקודות)

18. המבי"ט, בית אלוקים

- א. "התפלה [...] עיקרה הוא כוונת הלב [...] אינה נשלמת אלא בדיבור". מניין לומדים שצריך דיבור בתפילה? כתוב תועלת אחת לדיבור בתפילה. (6 נקודות)
- ב. אילו תועלות יש ליחיד שהתפלל תפילה שאינה מקובלת לפני ה'? כתוב שתיים. (6 נקודות)

19. הרב דסלר, מכתב מאלוהו

- א. "שני הכוחות האלה – הנתינה והנטילה – הם שורשי כל המידות וכל המעשים. ויש לך לדעת שאין דרך ממוצע בזה". הסבר כל אחד משני הכוחות. (1)
- (2) הסבר למה הכוונה בדברי הרב דסלר "שאין דרך ממוצע בזה". (6 נקודות)
- ב. על פי הרב דסלר, המשא ומתן הטוב הוא נתינה רבה ונטילה מועטת. כיצד לומד זאת הרב דסלר ממעשה חנוך וממעשה החפץ חיים? (6 נקודות)

20. הרב שמואלביץ, שיחות מוסר, הכרת הטוב

- א. הסבר כיצד הדלקת המנורה מבטאת את הכרת הטוב של עם ישראל לה'. בתשובתך היעזר במשל הפיקח והסומא. (6 נקודות)
- ב. בנוגע להכרת הטוב כתב הרב שמואלביץ: "בוא וראה עד היכן חיוב זה מגיע". כתוב והסבר שתיים מן האפשרויות שמביא הרב שמואלביץ. (6 נקודות)

בהצלחה!